

El 'burro' de Notre-Dame

Sóc dels qui mantenen l'antic prejudici que anar a París cada any o cada dos, és un exercici espiritual saludable, si no del tot imprescindible. O més ben dit, no ho mantinc ja com a teoria (sobretot perquè seria de molt difícil demostració, tal com va últimament l'esperit parisenc), però procure mantenir-ho en la pràctica. Deu ser un hàbit adquirit en altre dècades, quan passar uns dies a París era l'única manera de satisfer certes necessitats de l'ànima i d'alguns sentits corporals especialment nobles. I en qualsevol cas, com que França és un país ric, i com que ha gaudit de monarquies i repúbliques poderoses, París no te l'acabes mai, ni en tota una vida de visites assídues. A més, s'ho fan de tal manera, allà (invertint capital en dosis massives), que el visitant regular tampoc no ha d'esforçar-se massa per trobar coses noves i dignes d'esment. Com l'ascensor i el terrat de l'Arca de la Pau, monument conegut generalment com Arc de la Defensa, o els quadros del meu estimat Jean François Millet, immens pintor, al nou museu d'Orsay. O com el *burro* de Notre-Dame.

De manera que véns d'estar una estona mirant passar la gent des d'un cafè del Boulevard Saint Michel, passes el pont, et sumergeixes en la massa de turistes que cada dia de l'any –inclòs aquest últim d'agost– desembarquen pels voltants del quarter general dels jutges i de la policia de la ciutat i, davant de la catedral, espera el *burro*, rodejat de japonesos i d'italians. Ja fa alguns anys que la massa turística de París, i d'alguns altres llocs d'Europa, quan es concentra en places o museus, es pot distingir en dos grans grups: els qui semblen japonesos, i efectivament ho són, i els qui no semblen japonesos, i gairebé sempre són italians, la resta de procedències, està feta només de minories. Per tant, el *burro* de Notre-Dame, no es veu tot d'una, entre tanta gent. El que es veu, dominant tota la replaça, on és l'única eminèn-

cia i l'únic color viu, és el carret del *burro*, que és una paradeta mòbil de postals i de records del lloc. El carretó-paradeta és mòbil perquè se suposa que l'arrossega l'animal, i perquè té rodes, però en realitat no es mou. Fa la guàrdia davant d'una de les més glorioses façanes gòtiques que mai podran contemplar els ulls humans. Ell sol, el *burro* amb el carretó vermell, única presència animal, comercial i poc solemne enmig del gran *parvis* de la seu de París, entre el riu i l'antic hospital. I ara que hi pense, la presència del *burro* no és realment cap novetat: ja hi era altres vegades, encara que no en les meues últimes visites, segurament perquè plovia, i no era temps d'estiu. Però si hi era abans, mai no m'havia sobtat com ara. És a dir mai no m'havia preguntat perquè l'alcalde Chirac ha deixat allà el *burro* –un animal gran, negre, pelut i ben alimentat, això sí, no un burret africà miserable– i el carretó, després de tants plans de neteja i reforma urbana, i perquè el president Mitterrand considera compatible la presència asinal amb la modernitat, la tecnologia i l'honor del seu regnat.

No sé què en deuen pensar vostès, però a mi em suscita una gran perplexitat. No és fàcil associar Notre-Dame de París, en aquest any de 1992, amb un *burro* pelut. Si fóra fàcil d'associar i d'entendre, hauria de ser més fàcil encara imaginar no un ase, sinó dos, a la porta de la catedral de

Barcelona, i tres a la porta de la catedral de València, amb el carret corresponent de postals i records. Ací, quedaria molt típic, molt hispano-africà i molt meridional, i tanmateix no és fàcilment imaginable. I si a més d'imaginable fóra real, els turistes riurien molt i pensarien de nosaltres qui sap quines coses. Allà, però, sembla que no es preocupen del que pugen pensar els turistes: deu ser que estan tan segurs d'ells mateixos, que no tenen cap por que el *burro* els associe amb els gitanos andalusos, amb el moros, o amb cap memòria de tipismes pobres. Potser ells, a París, es poden permetre incoherències visuals que ací encara ens farien molta por. Estan per damunt i més enllà del *burro*, i per això se'n poden permetre un, tan descarat i tan escandalós. Perquè la bèstia, l'amo, i el negoci conjunt, sembla que són perfectament legals, i fins i tot que tenen l'exclusiva de la modesta explotació. Almenys, no hi ha competència a la vista, ni altra paradeta per turistes que no siga el carret roig. Un monopoli oficial, doncs. Un misteri de París.

I a més, el *burro* brama. No sé si a voluntat o per monedes, però sovint i amb potència notable. De manera que estàs allà davant mirant els apòstols o el fris dels 40a reis de França, i la bèstia acompanya sonorament la contemplació. I entres dins, intentes desmarcar-te dels japonesos, seus en una cadira, medites profundament sobre el prodigi d'aquesta arquitectura, i de fora arriba regularment un hiii-hooo profund i antic. Si hom oblida per un moment el carretó, les postals i els turistes, és un bram que fins i tot fa bona companyia. Ajuda a tancar els ulls i a evocar els qui van picar aquestes pedres, el segle XIII, els anònims, pobres, rústics i multitudinaris constructors de tan perfecta meravella.

Joan F. Mira